

JIRÍ ŠPAÑHEL, VEDOUĆÍ KOSTELECKÉHO STŘEDISKA PRO UPRCHLÍKY, ŘÍKÁ

Někomu se daří lépe, jiní se se životem perou

Dvacet let letos uplynulo od otevření pobytového střediska pro uprchlíky v Kostelci nad Orlicí. Jak říká jeho vedoucí Jiří Špaňhel, zřízení střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu bezpochyby ve městě vyvolalo obavy. Po-
dařilo se je rozptýlit?

Rozhovor



JANY KOTALOVÉ

Svět za branami Pobytového střediska pro uprchlíky v Kostelci nad Orlicí připomíná babilon.

Je směsicí různých národností, kultur, jazyků i náboženství.

Za každým z jeho obyvatel se skrývá příběh, který je přivedl až sem. Doprovázen je touhou po lepším životě, strachem z pronásledování, vězení i ze smrti... S přítomností uprchlíků sice na okraji města, ale péče jen ve svém sousedství, se museli vyrovnávat i lidé v Kostelci nad Orlicí.



Středisko v Kostelci není vězením. Žadatelé o azyl nemusí bydlet jen za jeho zdmi. Foto: google maps

Možná bude pro čtenáře překvapením, že v dlouhodobém průměrně dlouhý čas a reálná zkušenost, kterou veřejnost za tu dobu s jeho provozem získala, jsou tím hlavním faktorem, proč se původní obavy, například, ze zavlečení infekčních nemocí, prosazování

náboženského radikalismu, nárůstu kriminality a podobně, daří

tošním roce ve středisku zatím pobývalo průměrně 101 žadatelů, 19 národností, v roce 2020 to bylo 159 žadatelů, 23 národností, v roce 2019 pak 223 žadatelů a 28 národností, ... Převážně se jedná o žadatele z postsovětských republik, ale například i z Venezuely, Kuby, Čadu, Konga, Etiopie, Ugandy, Saúdské Arábie, Egypta, Indie, Pákistánu, Srí Lanky, Afghá-

žadatele k aktivnímu přístupu, zodpovědnosti za vlastní budoucnost a snaze postavit se co nejdřív na vlastní nohy.

Podpora vzdělávání žadatelů se tak především zaměřuje na zvládnutí alespoň základů českého jazyka a na zorientování se v základních oblastech každodenního života - například v bydlení, zaměstnání, zdravotní péči, veřejné dopra-

Možná bude pro čtenáře překvapením, že v dlouhodobém průměrně

„Téma migra-
ce vždy bylo ve-
řejností vníma-
no velmi citlivě. S
ohledem na ně-
které medializova-
né události ze světa, a
zejména z Evropy je to
pochopitelné. Svým dílem k
tomu přispívá i množství ne-
přesných informací, které jsou
na toto téma publikovány. Ty-
pickým příkladem může být
poměrně častá záměna cizinců,
kteří se v naší zemi pohybují
nelegálně, s cizinci, kteří u nás
žádají o mezinárodní ochranu.
Tedy s těmi, jejichž primárním
důvodem pro pobyt v České
republice není zlepšení jejich
ekonomické situace, ale obava,
že jim v zemích jejich původu
hrozí vážná újma, vězení nebo
i smrt. Typicky třeba pro jejich
politické postoje – příkladem
mohou být povolební události
v Bělorusku,“ vysvětluje ve-
doucí kosteleckého pobytové-
ho střediska pro uprchlíky Jiří
Špaňhel.

Upozorňuje i na nepřesné
informace o tom, kolik žada-
telů o mezinárodní ochranu
do České republiky přichází.
Jejich počty jsou prý často vý-
znamně nadhodnocovány.
Jak prozradil v rozhovoru
pro Deník, v průměru za po-
sledních pět let podalo novou
žádost o mezinárodní ochranu
okolo 1 200 cizinců ročně:

„Jen zlomek jich pobývá v
Kostelci. Každá žádost o udě-
lení mezinárodní ochrany
prochází, od jejího přijetí až po
vydání rozhodnutí, velmi pro-
pracovaným systémem posu-
zování a možná bude pro
mnohé čtenáře překvapením,
že v dlouhodobém průměru je
úspěšných jen okolo deseti
procent žadatelů. Letos uply-
nulo od otevření pobytového
střediska již 20 let. Právě rela-

„Dlouhodobě velmi přími-
ru je úspěšných jen
okolo deseti procent
žadatelů o meziná-
rodní ochranu.“

rozptýlovat.“

**Pořádali jste
i dny ote-
vřených dve-
ří, při kterých
mohla veřejnost
nahlédnout do pro-
stor areálu a ochutnat třeba
speciality ze zemí, z nichž
uprchlíci pocházejí. Organi-
zujete nějaké společné akce,
kde se vaši klienti s lidmi
zpoza brány mohou poznat?**

Projektů, ve kterých se sna-
žíme o propojení s vnějším
světem, je řada. Jejich základ-
ním cílem je jednak popostrčit
žadatele k samostatnějšímu
poznávání a zapojování do
běžného života v České re-
publice, motivovat je ke
zvládnutí českého jazyka, vy-
hledávání pracovních příležitostí,
k zajištění vlastního
bydlení a zároveň ukázat, že
jsme „dobrý soused“, ze které-
ho není třeba mít obavy. Právě
den otevřených dveří je k to-
mu skvělou příležitostí.

**Kolik uprchlíků v současné
době ve středisku našlo azyl?**

Počet žadatelů ubytovaných
v Kostelci se velmi mění třeba
i v průběhu jednoho měsíce a
velmi pestrá je i národnostní
skladba. Pro představu: v le-

nistánu ...

Jak dlouho tu pobývají?

Délka pobytů žadatelů je
různá a odvíjí se zejména od
složitosti posuzování každého
případu. Může se tak jednat o
několik málo měsíců, ale výji-
mečně, u komplikovaných
případů, to může být i pár let.
Délku pobytu ovlivňuje i to, že
středisko v Kostelci je „ote-
vřené pobytové zařízení“, ve
kterém žadatel po povin-
ném absolvování
nezbytných ad-
ministrativně
zdravotních
úkonů v příji-
macím stře-
disku může,
ale nemusí
pobývat. Pokud
je schopen si za-
jistit vlastní uby-
tování kdekoli v
České republice, může
středisko opustit a dostavuje
se do něj jen k provedení úko-
nů souvisejících s vyřizováním
jeho žádosti o mezinárodní
ochranu. Ve středisku v Kos-
telci tuto možnost využívá
mírně přes 40 procent ze za-
evidovaných žadatelů.

Jaké kurzy navštěvují?

Naším cílem je motivovat

Délka
pobytů žadatelů
je různá. Může se
jednat o několik málo
měsíců, ale výjimečně,
u komplikovaných pří-
padů, to může být i
pár let.

„... a také v rámci přími-
ně, nakupování, jednání na
úřadech, ... a samozřejmě i
vzdělávání.“

**Kde se učí děti ze střediska?
Docházejí do běžné školy v
Kostelci?**

V pobytovém středisku v
Kostelci jsou převážně žada-
telé s rodinami, přibližně jed-
na třetina ubytovaných jsou
děti, na které se vztahuje po-
vinné vzdělávání. Děti nastu-
pují nejdříve do takzvané
přípravny třídy,
kterou v pobytové
středisku
provozuje Zá-
kladní škola
Gutha Jarkov-
ského v Kos-
telci nad Orli-
cí, do níž děti
po zvládnutí
„přípravky“ na-
stupují ke stan-
dardní výuce.

**Máte zprávy o dalších osudech
těch, kteří brány střediska
opustili?**

Pro žadatele, kteří se svou
žádostí neuspějí (dlouhodobý
průměr je téměř 90 procent),
takové rozhodnutí znamená
ukončení jejich pobytu ve
středisku a s velkou pravdě-
podobností i návrat do země
původu.

Ti úspěšně obvykle přechá-
zejí do takzvaných integrač-
ních středisek (jedno z nich je
třeba v Josefově u Jaroměře),
která držitelům mezinárodní
ochrany pomohou se začleně-
ním do běžného života. Po-
stupně se zejména s ohledem
na aktuální nabídku reálného
trhu stěhují tam, kde mohou
získat bydlení. Podobně jako
je tomu v celé společnosti, ně-
komu se daří lépe, někdo se se
životem trochu pere. Většina z
nich ale žije „normální život“.



Doba covidová: také uprchlíci šli roušky. Foto: archiv Správy uprchlických zařízení